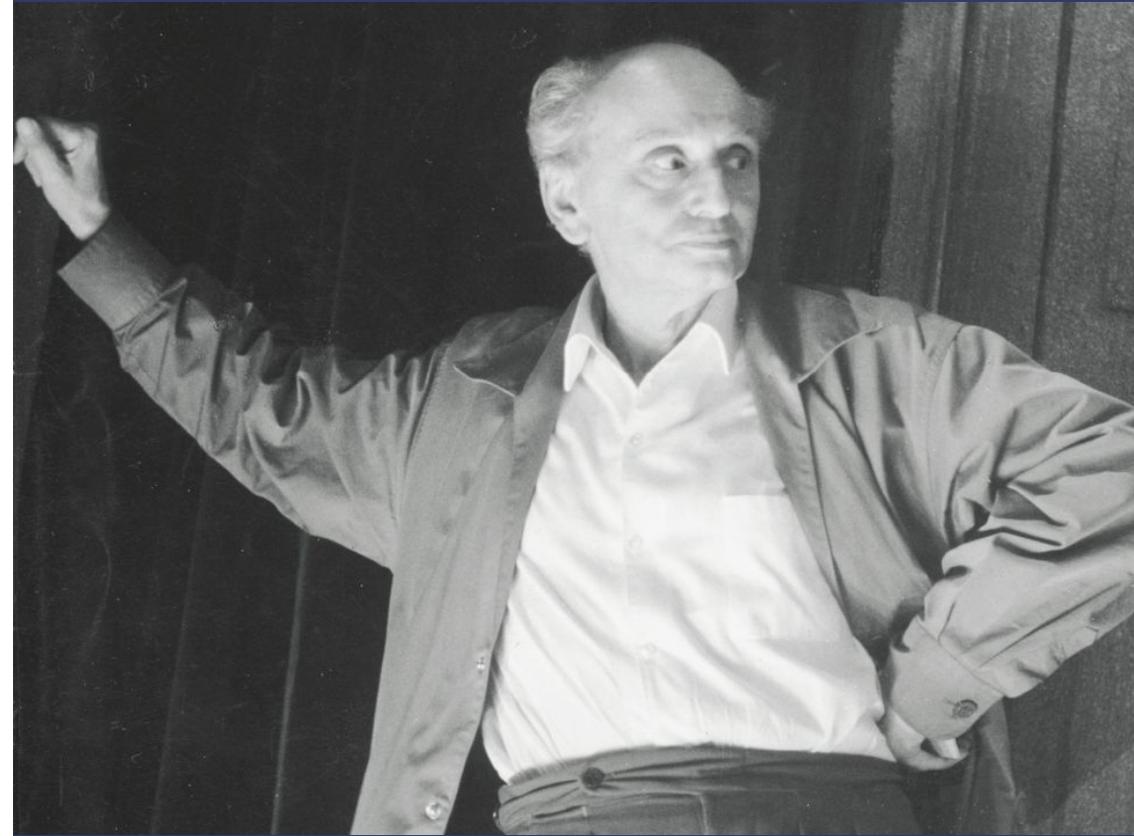
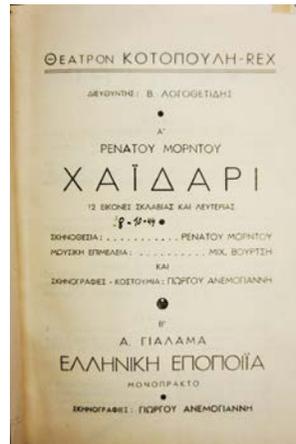
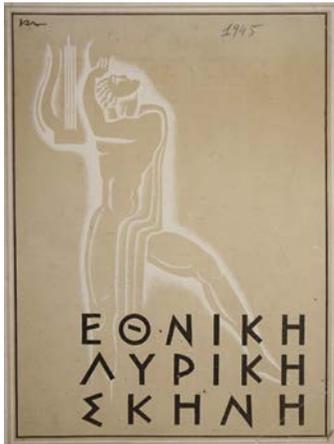

Renato Mordo

ΰδισχ, γριεχισχ, δευτςχ зуεγισχ.
Ein Kϋnstlerleben im Zeitalter der Extreme

22 Mϋrz -
28 April
2023

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Landeszentrale
Politische Bildung
Rheinland-Pfalz

Die Ausstellung wurde vom Grϋzisten Torsten Israel (Mannheim und Athen) kuratiert und ist zusammen mit Uwe Bader von der Landeszentrale fϋr politische Bildung Rheinland-Pfalz und Marita Hoffmann vom Verlag LLUX aus Ludwigshafen am Rheinrealisiert worden. Auch weitere Partner aus dem Bundesland, wie der Landtag Rheinland-Pfalz unterstϋtzen die Realisierung. Alle ϋbersetzungen der Ausstellung aus dem Deutschen ins Griechische entstanden im Rahmen einer Kooperation der Johannes Gutenberg-Universitϋt Mainz (Arbeitsbereich Neugriechisch) und der Ionischen Universitϋt Korfu (Abteilung fϋr Fremdsprachen, ϋbersetzen und Dolmetschen).

Την επιμϋλεια της Έκθεσης ϋχει ο ελληνιστϋς Torsten Israel (Μϋνχαιμ και Αθϋνα) ενϋ η Έκθεση δημιουργϋθηκε σε συνεργασια με τον Uwe Bader (τϋπος μϋημης του στρατοπεδου συγκεντρωσης Οστχϋφεν - Gedenkstϋtte KZ Osthofen) και την Μαριτα Χϋφμαν (εκδοτικϋς οίκος LLUX, Λϋντινβιγκσχϋφεν στον Ρϋνο). Όλες οι μεταφρϋσεις της Έκθεσης απϋ τα Γερμανικϋ στα Ελληνικϋ δημιουργϋθηκαν στο πλαισιο της συνεργασιας του Πανεπιστημιου Γιοχϋνες Γκοϋτενμπεργκ του Μϋιντς (Τομεϋς Νϋων Ελληνικϋν) και του Ιονιου Πανεπιστημιου της Κϋρκυρας (Τμημα Ξϋνων Γλωσσϋν, Μεταφρϋσης και Διερμηνϋιας).

Renato Mordo

Εβραιος, Έλληνας και Γερμανϋς.
Η ζωϋ ενϋς καλλιτεχνη την εποχη των ϋκρων

22 Μαρτϋου -
28 Απριλϋου
2023

Πρόγραμμα εγκαινίων

Χαιρετισμοί

Δημήτρης Παπαγεωργίου, Δήμαρχος Ιωαννίνων

Ελένη Ακονίδου, Αντιδήμαρχος Πολιτισμού και Πρόεδρος του Πνευματικού Κέντρου

Bernhard Kukatzki, Διευθυντής της Κεντρικής Υπηρεσίας Πολιτικής Αγωγής Ρηνανίας-Παλατινάτου

Uwe Bader, Ιστορικός, έως το 2022 Προϊστάμενος του Τμήματος Έργων Μνήμης της Κεντρικής Υπηρεσίας Πολιτικής Αγωγής Ρηνανίας-Παλατινάτου

Gabriela Scheiner, Διευθύντρια του Πολιτιστικού Τριγώνου Πρεσπών

Εκπρόσωπος της Περιφέρειας Ηπείρου

Ξενάγηση στην Έκθεση από τον **Torsten Israel**, Επιμελητής της Έκθεσης

Δεξίωση

Γεννημένος στη Βιέννη το 1894, ο σκηνοθέτης και διευθυντής θεάτρου **Renato Mordo**, ο οποίος εργάστηκε, μεταξύ άλλων, στο Ντάρμσταντ και το Βορμς κατά την περίοδο του μεσοπολέμου, ήταν ένας από τους πιο παραγωγικούς και πολυτάλαντους θεατρικούς καλλιτέχνες της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης. Είχε ήδη αντιμετωπίσει αντισημιτικές εχθρότητες εδώ και αρκετό καιρό, αλλά οδηγήθηκε στην εξορία λόγω της εθνικοσοσιαλιστικής τρομοκρατίας.

Στην Πράγα και κυρίως στην Αθήνα, μπόρεσε να αξιοποιήσει τις καλλιτεχνικές του δυνάμεις. Κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής της Ελλάδας, εκτοπίστηκε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Χαϊδαρίου και επέζησε μόνο λόγω ευτυχών συγκυριών.

Αφού εργάστηκε ως σκηνοθέτης στην Άγκυρα και το Τελ Αβίβ, ο Renato Mordo επέστρεψε στη Γερμανία το 1952 ως επικεφαλής της Όπερας του Μάιντς. Ένας πρόωρος θάνατος διέκοψε τις πρόβες του εκεί το 1955.

Η καταλογογράφηση της προσωπικής κληρονομιάς του Renato Mordo με την ευγενική συνδρομή των Elsbeth και Michael Mordo (Στουτγάρδη) καθιστά δυνατή την τεκμηρίωση της παραδειγματικής σημασίας της μοίρας αυτού του εβραίο-ελληνο-γερμανικού καλλιτέχνη στην εποχή των άκρων (Eric Hobsbawm) σε μια ολοκληρωμένη έκθεση. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στις εβραϊκές-ελληνικές-αυστριακές ρίζες του Renato Mordo, καθώς και στα σημαντικότερα στάδια του καλλιτεχνικού του έργου και στις σύγχρονες ιστορικές συνθήκες κάτω από τις οποίες αναπτύχθηκε.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην παρουσίαση της γερμανικής κατοχής της Ελλάδας κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, των καταστροφικών συνεπειών της για τη χώρα και των ατομικών συνεπειών της για τον Renato Mordo.

Eröffnungsprogramm

Grußworte

Dimitris Papageorgiou, **Bürgermeister der Stadt Ioannina**

Eleni Akonidou, **Vizebürgermeisterin für Kultur und Präsidentin des Kulturzentrums**

Bernhard Kukatzki, **Leiter der Landeszentrale für Politische Bildung Rheinland-Pfalz**

Uwe Bader, **Historiker, bis 2022 Referatsleiter Gedenkarbeit der Landeszentrale für politische Bildung Rheinland-Pfalz**

Gabriela Scheiner, **Leiterin des Cultural Triangle of Prespa**

Vertreter/-in der Region Epirus

Führung durch die Ausstellung von **Torsten Israel**, Kurator der Ausstellung

Empfang

Der 1894 in Wien geborene Regisseur und Theaterleiter **Renato Mordo**, der in der Zwischenkriegszeit u. a. in Darmstadt und Worms wirkte, war einer der produktivsten und vielseitigsten Theaterkünstler der Weimarer Republik. Schon länger antisemitischen - Anfeindungen ausgesetzt, wurde er durch den nationalsozialistischen Terror ins Exil getrieben. In Prag und vor allem in Athen konnte er an seine künstlerischen Erfolge anknüpfen. Während der deutschen Besetzung Griechenlands ins KZ Chaidari verschleppt, überlebte er nur aufgrund glücklicher Umstände.

Nach weiteren Engagements in Ankara und Tel Aviv kehrte Renato Mordo 1952 als Oberspielleiter der Mainzer Oper nach Deutschland zurück. Ein vorzeitiger Tod riss ihn dort 1955 mitten aus der Probenarbeit.

Die Erschließung des persönlichen Nachlasses von Renato Mordo mit freundlicher Genehmigung von Elsbeth und Michael Mordo (Stuttgart) erlaubt es erstmals, die paradigmatische Bedeutung dieses jüdisch-griechisch-deutschen Künstlerschicksals im - Zeitalter der Extreme (Eric Hobsbawm) in einer umfassenden Ausstellung zu dokumentieren. Dabei richtet sich der Fokus ebenso auf Renato Mordos jüdisch-griechisch-österreichische Wurzeln, wie auf die wichtigsten Stationen seines künstlerischen Wirkens und die zeitgeschichtlichen Umstände, unter denen sich dieses entfaltete.

Einen besonderen Schwerpunkt bildet die Darstellung der deutschen Besetzung Griechenlands im Zweiten Weltkrieg, ihrer katastrophalen Auswirkungen auf das Land und ihrer individuellen Folgen für Renato Mordo.